

A Szerzői Jogi Szakértő Testület szakvéleményei

Porcelán dekorok szerzői jogi védelme

Ügyszám: SZJSZT 8/2001

A bíróság által feltett kérdések:

1. A felperes által a munkaviszonya fennállása alatt készített és a munkáltatónak felhasználásra átadott tervek, az úgynevezett dekorok az 1969. évi III. törvény (Szt.) 1. §-ának (1) bekezdése és különösen a 9/1969. (XII.29.) MM rendelet (Szt.) 1. § (1) bekezdés alapján szerzői jogi védelem alatt álló művészi alkotásnak minősülnek-e?
2. Térjen ki a szakértő a szakértői szempontból a per eldöntése szempontjából lényeges egyéb kérdésekre és a már beszerzett szakértői vélemény ténymegállapítására is.

Az eljáró tanács válasza:

Ad 1. A kalocsai népművészeti motívumokat eredetileg kizárólag hímzéseken és falpingálásokon alkalmazták. Eredeti alkalmazási területükön népművészeti alkotásoknak minősülnek. A per tárgyát képező „dekorok” az alföldi porcelángyár festőüzeme által előállított porcelán díszműtárgyak díszítésének alapjául szolgáltak. Ezek nem minősülnek népművészeti, vagy népi iparművészeti alkotásoknak.

A dekorok szerzői jogi megítélése szempontjából alapvető kérdés, hogy azok rendelkeznek-e olyan egyéni eredeti jelleggel, amely az Szt.-ben megfogalmazott elvek és a gyakorlat alapján szerzői jogi védelemben részesülnek.

A porcelángyár által készített tárgyakon kizárólag kalocsai népi motívumokat lehetett felhasználni. A dekorok megrajzolójának tehát nem volt lehetősége eltérni a hagyományos népi motívumoktól és ezek színezése is a néphagyomány alapján meghatározott. A dekorokon szereplő motívumok nem tartoznak a szerzői jogi védelem alá. A népművészeti motívumoknak a díszműtárgyakra való átrajzolása nem olyan szellemi tevékenység, amely a dekorok szerzői műként való védelmét indokolná. Az iratok között található egy darab dekor – és a tárgyról mellékelt fényképfelvételek – alapján megállapítható, hogy a népművészeti motívumokkal díszített tárgyak dekorációja nem képvisel olyan egyéni eredeti jelleget, amely alapján megkülönböztethető lenne más ilyen termékektől.

A motívumokat a dekor készítői a díszműtárgyak formája, illetve mérete alapján készítették el. A tárgyakon pl. értelemszerűen és hagyományosan a széleken végigfutó minta nem olyan eredeti megoldás, amely alapján eredeti műalkotássá minősülne az ezt rögzítő dekor. A jelenleg hatályos szerzői jogi törvény, az 1999. évi LXXVI. tv. 1. §-ának (7) bekezdése már a gyakorlat egyértelműbbé tétele érdekében kimondja, hogy a folklór kifejeződései nem részesülnek szerzői jogi védelemben. E rendelkezés nem érinti a népművészeti ihletésű, egyéni, eredeti jellegű mű szerzőjét megillető szerzői jogi védelmet.

Ad 2. A Képző- és Iparművészeti Lektorátusnak az ügyben adott szakvéleményével kapcsolatban álláspontunk a következő:

Az ipari tervezőművészi alkotásokkal kapcsolatos egyes feladatok ellátásáról szóló 1/1976. (III. 2.) KM rendelet alapján a Lektorátus (úgy is, mint az Iparművészeti Tanács jogutódja) nemcsak az ipari tervezőművészeti alkotásokat, hanem a porcelán és kerámia dísz tárgyakat is minősítette, mégpedig egy speciális szempontból, a kulturális járulék mértékének megállapítása céljából értékelte azokat. A Lektorátus az elkészített tárgyakat bírálta el. A bírálati űrlapon szereplő, a tervezőművész nevét tartalmazó rovat kitöltése még nem jelenti azt, hogy a tárgy díszítését végző B. A.-né ipari tervezőművész. A Lektorátus az akkor hatályos jogszabályokra is figyelemmel egy speciális esztétikai nézőpontból minősítette a tárgyakat. A kereskedelmi forgalombahozatalhoz szükséges esztétikai minősítés azonban nem jelenti a tárgy szerzői jogi minősítését. A szerzői jog szempontjából az egyéni eredeti jelleget képviselő szellemi alkotásnak nem kell szükségképpen esztétikusnak és a kereskedelemben eladhatónak lennie. A Lektorátusnak a tárgyról kiadott értékelése önmagában nem alapítja meg a szerzői jogvédelmet.

A Lektorátus 1997. január 9-én kiadott szakvéleményének 4. pontjában hivatkozott a képzőművészet, az iparművészet, a fotóművészet és az ipari tervezőművészet egyes kérdéseinek szabályozásáról szóló 82/1982. (II. 29.) MT rendeletre, amely alapján ez ügyben is eljár. E rendelet 6. §-ának (2) bekezdés a/ pontja alapján a művészeti alkotások felkérés alapján történő elbírálásáról van szó, amely nem azonos a kulturális járulék fizetésére vonatkozó zsűrizéssel, amelyet a dísz tárgyak esetében végzett a Lektorátus, s amely alapján adta ki az igazolásokat.

Nem osztjuk a Lektorátus által adott szakvélemény, illetve annak kiegészítésében foglalt azt a megállapítást, hogy egy minden kétséget kizáróan népművészeti motívumnak a hagyományos népművészetben használt anyagoktól eltérő anyagon történő ábrázolása olyan minőségbeli eltérés, amely miatt a díszítés eléri az egyéni eredeti alkotás szintjét.

Budapest, 2001. április 9.

dr. Hajagos Éva
a tanács elnöke

Ambrus Éva
a tanács előadó tagja

Kerecsi Gyöngyi
a tanács szavazó tagja